

od spodaj klet, štalica za 2, 3 repe in vine. Okena majhna, četverkotna.

Pred to hišo na klopi pod jablano je posedaval in snoval povesti Jurčič kot dijak in pozneje kot žurnalst na oddihu. Najrajši je pa »pisal« — pravi brat Anton Jurčič — pri mizici v uljniku. Semkaj je hodila »kravniška silva gospodična« opozarjati svojega domaćega učitelja, da je prišla ura »poka slovensčine«.

Malj konec s skednjem se podira in le s težavo se zmagujejo pezo stebrički v kletih in v hlevu, ki je seveda izpraznjen. Cela družina — dva vžikarja, »mlada dva« in četvero otrok se gnete v velikem koncu, kjer je bil rojen pisatelj Jurčič. Spominska plošča je v nevarnosti, da se zruši. Novi gospodar pravi, da ne zmore popraviti. Na vsak način je treba pomoči od zunaj, da se ohrani Jurčičev spomin. Gospodar bi si napravil stanovanje iz opuščenih male sobe in iz skednja, veliki konec, rojstno sobo pisateljevo bi pa restaviral. Apeliraj na zdaj v imenu naše narodne kulturne stvari in na prošnjo Franca Jurčiča na svoje in Jurčičeve prijatelje, da prispevajo materialne zneske — sprejemem v to svrhu vsak dinar — za Jurčičovo hišo. V spominski knjigi Jurčičevi čitam, dne 7. 8. 1926 zabeležen opomin visokega slovenskega dostojanstvenika in Jurčičevega osebnega prijatelja: »Jurčičev spomin nam bodi svetla!«

Pri Obrščaku

Za čašo vinca rujnega pošten Slovenec življenje da.

Upam, da si pri čitateljih ne nakopljem sovraštva »svete vojske«, če jih po utrudljivem spredu popeljem na odmor v gostilno — k Jurčičevemu »Obrščaku«.

Nazivali so »Pri Obrščaku« v davnih časih in kasneje »Pri Bolku« gostilno, ki je stala na koncu Muljave proti Krki na levi strani stare ceste, ki je šla skozi vas.

Zadnji »Bolek« brez gostilne se je pisal za Miho Kalarja, ki je bil sin Katarine Kalarjeve, »lepe Koželjeve Katarice« z Vrhov pri Kravjaku, kakor jo imenuje že profesor Prijatelj. Katrica je imela nekaj nad 20 let, ki je že obdvovala. V drugo se ni poročila. Veselo je sama gospodarila — manjka se dobrih svetovalcev mladi lepi vdovi, sinu Mihi ni privoščila ne neveste, ne posestva. Pravijo, da je prišel Miha radi tega ob »briht«. Katrica Kalarjeva je umrla leta 1916 stara 77 let in je Miha postal gospodar v starosti 58 let. Umrl je kot smec leta 1923.

»Obrščakovo« je po smrti zadnjega Kalarja kupil zvečen Ciril Hočev var po domače Gričar, ki je imel gostilno sredi Muljave. Kalarjevo hišo je Ciril Hočev var porušil — v kolikor ni tega opravil že zob časa radi popolne pasivnosti čmernega starega samca Mihe Kalarja. Prostor, kjer je stala gostilna »Obrščak«, in nekoliko sveta ob tej hiši je odstopil Ciril Hočev var sosedu Antonu Lampretu iz Muljave, ob novi cesti pa je na Kalarjevem zemljišču sezidal novo hišo, kjer žejne napaja in lačne nasiča. Kot gostilničar ali kot drugi nečak pisatelja Jurčiča — motivov ne bomo premostrivali — je dal v tej novi hiši eno sobico »na sveže« preslikati Jurčiču v spomin, kakor se o tem najlaže osebno prepričate danes v nedeljo 17. 10. 1926 na Muljavi, kjer se brez ceremonij vrši otvoritev »Jurčičeve sobe« pri novem Obrščaku.

Če se odzovete mojemu vabilu, vas ob priliki povedem na Krjavljino, k gospodu Sovi (»Domenu«) in pa v staroslavno Višnjo goro k priklenjenemu polžu ter tudi na mestne »gavge« — seveda samo v duhu.

Ne toži,
da ni dobro ohranjen
dama,
ona uporablja le

O slovenskih barbarih, kranjskih Indijancih in ljubljanskih bolhah

Velezanimiv naslov! Mar ne? Snov, ki nikakor ni humoristična, nego prav zelo resna. Obdelal jo je temeljito nizozemski pisatelj G. Nijpels v velikem amsterdamskem dnevniku »Algemeen Handelsblad« v dveh tekočih številkih. »Avstrijski Nemci« so bil umetniki v tem, da so svoje zatirane narode predstavljali kot napol barbare. Tega pa niso delali samo vlada in podrejeni ji organi, nego so uganjali te sorte sport tudi navadni nemški državljani,« piše Nijpels. »In zdaj je postalo v tem oziru še huje. Ako bi hotel človek verjeti Avstrijci, žive zdaj okoli njegove dežele le še napol indijanski narodi. Mislim, da imajo Avstrijci poseben instinkt, ki jim izdaja svoje najbolj občutljivo mesto.«

»Spominjam se, da me je uradnik ministrstva za zunanje zadeve na Dunaju, ko sem mu pravil, da nameravam potovati v Jugoslavijo in sicer najprej v Ljubljano, takoj svaril pred ljubljanskimi — bolhami. Trdil je, da so ljubljanske bolhe specijalna sorta, približno petkrat večje kakor normalna zapadnoevropska bolha. Ako jih ubijate na običajni način z nohtovi, pokajo tako, da se sliši pok precej daleč naokoli. Tako svare in

Radio-amater

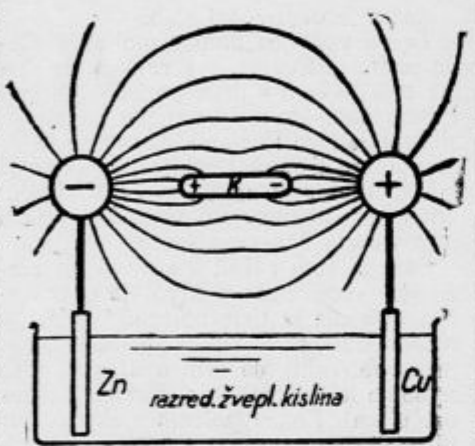
Osnovni pojmi o elektriki

Radio-tehnika je le posebno poglavje celotne elektrotehnike. Zato si je treba iz te pridobiti nekaj osnovnih pojmov, ki jih bomo pozneje vedno potrebovali.

Kaj je elektrika, danes z gotovostjo še ne vemo. Za praktično življenje pa nam jo zadostno pojasnjuje elektronska teorija, ki pravi:

Vsako telo sestoji iz jako majhnih sestavnih delcev — molekul. Kemičnim putem molekule lahko razdelimo v še manjše delce atome, ki so dolgo veljali za najmanjše in nedeljive sestavne delce vsake snovi. Danes pa vemo, da tudi atomi razpadejo v še manjša telesa, v jedra in elektrone. Vsak atom obstoji iz jedra, okrog katerega neprestano kroži eden, dva, ali več elektronov, podobno kot krožijo naša zemlja in drugi planeti okrog jedra — sonca.

Elektroni so se izkazali kot najmanjši sestavni delci elektrike. Torej, je elektrika neka snov, obstoječa iz množice elektronov, katerih vsak sam zase že predstavlja jako majhno množico elektrike. Kakor hitro pa ocepimo od atoma elektron, se pokaže tudi preostalo jedro kot električno. Električnost jedra pa na zunanji vpliva drugače kot elektron. Da jih razlikujemo pravimo, da so elektroni negativna (—) elektrika, jedra pa so pozitivna (+) elektrika. Jedro torej ni majhna množina elektrike kakor elektron, ampak je le majhno telesce, ki kaže električne učinke in sicer ravno nasprotno kot elektron.

Če imamo dva elektrona, nastopi med njima vedno neka sila, ki ju tira narazen. Če sta preprosto gibljiva se bosta začela oddaljevati drug od drugega in se oddaljila kolikor bo sploh mogoče. Ravno tako se odbijajo medseboj tudi pozitivno-električna jedra. Nasprotno pa se pojavi med negativnim elektronom in pozitivnim jedrom vedno neka sila, ki ju skuša zblizati. Če je elektron gibljiv, bo zletel k jedru z njim. V tem hipu električnost obeh preneha, pravimo, da sta se pozitivna in negativna elektrika medsebojno uničili.

Med elektroni in pozitivno-električnimi jedri ali kratko: med negativno in pozitivno elektriko obstaja vedno neka težnja po združenju, imenujemo jo napetost.

Proizvajanje elektrike

Princip proizvodnje elektrike je odločanje elektronov od jedra. Za odločanje porabimo vedno določeno energijo, ki pa ni zgubljena marveč ostane nakopičena v elektriki in nam je vsak čas na razpolago. Danes znamo to doseči že na več načinov. Električno proizvajamo mehaničnim putem, to je, da pretvorimo delo, potem posebnih strojev — električnih generatorjev — naravnost v električno energijo. Dalje jo proizvajamo tehničnim putem, tem, da v galvanskih elementih spremenimo energijo, ki nastane pri različnih kemičnih presnovah, v električno energijo. Proizvajamo pa jo lahko tudi v termoelementih naravnost iz toplote, dasi je ta način danes še najbolj nepopoln.

Oglejmo si galvanski element. V posodi, ki je napolnjena z razredčeno žvepleno kislino, stoji cinkova plošča (Zn) in bakrena plošča (Cu). Pod vplivom žveplene kisline razpadajo atomi na površini plošč v elektrone in pozitivno električna jedra. Vseled medsebojnega odbijanja odtečejo negativni elektroni na skrajni konec cinkove plošče, to je, na levo kroglo, dočim ostane desna krogla pozitivno električna. Nazorno rečeno, imamo torej na levi krogli negativno, na desni pa pozitivno elektriko. Krogli imenujemo pola galvanskega elementa in sicer je leva krogla negativni (—) minus pol, desna krogla pa pozitivni (+) plus pol.

Kakor že omenjeno, nastane med obema poloma napetost. Elektroni skušajo odteči

z negativnega pola na pozitivni pol. Toda med poloma je zrak, ki elektronom preboda zadržuje. Zrak izolira (osamljuje) pola med seboj. Pravimo, da je zrak izolator. Tudi če bi bil med poloma mesto zraka les, porcelan, kavčuk, aljuda i. t. d., ne bi mogli elektroni odteči, torej so tudi te snovi izolatorji. Če pa zvezemo pola med seboj s kakšno kovino n. pr. z bakreno žico, bodo začeli elektroni takoj odtekati na pozitivni pol. Kovine so torej prevodniki elektrike.

Dejali smo da tečejo elektroni od negativnega na pozitivni pol. Predno pa so bili elektroni pojavi toliko preiskani, da je nastala elektronska teorija, so amaterji, da se po prevodnikih giblje elektrika od pozitivnega na negativni pol in ne po našem sedanjem pravilnem naziranju, ki je tudi baš obratno. Staro naziranje pa je prešlo tudi že v današnje dobo in se v praksi dosledno vporablja. Sicer pa je povsem nebitveno, v kateri smeri teče elektrika; učinki, ki jih to gibanje elektrike izvaja na njeno okolico ostanejo isti. Sedaj vemo, kakš se vrši stvar v resnici, držali pa se bomo odtlej starejšega naziranja, ki se vporablja v praksi.

Recimo torej, da so se vsled kemičnega učinkovanja žveplene kisline na bakreno in cinkovo ploščo našega elementa, nabrali na pozitivnem polu elektroni. Ti se, kakor znamo, medsebojno odbijajo, skušajo se drug od drugega čim bolj oddaljiti. Razvrste se torej po površini pozitivnega pola, to je po površini desne krogle. Dalje ne morejo. Od tu pritiskajo na eter, ki se bo pod njihovim pritiskom deformiral, to se pravi v okolici krogle bo eter drugače razporejen, bo tudi drugače učinkoval kot na nekem drugem mestu, kjer nanj ne pritiskajo elektroni. Okrog krogle bo nastala posebna okolica, ki jo imenujemo električno polje.

Električno polje je zopet nekaj abstrak-

nega. Ker pa praktično življenje abstraktnih pojmov ne prenese, si mi tudi električno polje ponazorimo s silnicami ali smernicami. Če bi namreč vzeli neko majhno jako lahko telesce, ki je negativno električno, in bi ga namenili poljubno kje v električnem polju našega elementa, to se pravi v bližini polov, bi opazovali tole: ker se istoimenske elektrike odbijajo, raznoimenske pa privlačijo, bi negativni pol elementa naše negativno naelektrono telesce odbijal, pozitivni pol pa privlačil. Telesce bi se začelo gibati. A gibalo se ne bi ne po najkrajši poti od odbijajočega pola, niti ne bi letelo po najkrajši poti k polu, ki ga privlači, temveč bi vzelo neko popolnoma določeno srednjo pot, ki nam predstavlja silnico ali smernico. Če bi poskus še večkrat ponovili na različnih mestih, bi lahko zarisali cel šop silnic, ki nam natančno predstavljajo električno polje med poloma našega elementa. Čim gostejše so električne silnice na kakem mestu, tem jačje je tam električno polje.

Učinki električnega polja

Vsako telo, ki se nahaja v električnem polju, postane samo električno, le postavimo v električno polje galvanskega elementa kovinsko palico — k, se zgodi sledeče. Električno polje disociira kovinske atome v elektrone in jedra, torej v pozitivno in negativno elektriko. Pozitivni pol galvanskega elementa bo privlačil negativno elektriko, ki se mu bo približala in se nabrala na desnem koncu kovinske palice — k. Iz istega razloga se bo nabrala na levem koncu palice pozitivna elektrika. Kovinska palica je postala električna in sicer ima svoj pozitivni pol v bližini negativnega pola galvanskega elementa, in svoj negativni pol v bližini pozitivnega pola elementa. Pravimo, da je električno polje v kovinski palici vzbudilo ali induciralo — elektriko. Ta način električne indukcije igra v brezštevni prenosu električne energije glavno vlogo.

Sokolstvo

Lužiško-srbsko Sokolstvo

Mnogokrat je že bilo omenjeno v našem časopisu o lužiškorsrbskem Sokolstvu. To je najmlajša in najmanjša sokolska organizacija, ustanovljena komaj po vojni med najmanjšim slovanskim plemenom — lužickimi Srbi, ostanku svojočasno zelo velikega polabskega Slovanstva v sedanji nemški državi. Tisoletno potuževanje je uničilo skoraj popolnoma polabske Slovane, le nekako 200.000 duš prebiva danes še v Nemčiji, deloma v Saškem, deloma na Pruskem v pokrajini, imenovani Lužica. In to so naši lužicki Srbi. Nemška nadvlada je bila pred vojno tako silna, da je polagoma pojela še itak zelo majhna narodna zavednost in šele svetovna vojna je zopet vzbudila polabske Srbe iz otrplosti k novemu življenju; vzbudila jim je zavest, da stvar lužickih Srbov še ni dokončno izgubljena.

Potuževalni način Nemcev pozna naša javnost iz preteklih časov dovolj. Sistem, ki ga je uveljavila Avstrija je bil krut dovolj — to smo vedno bolj občutili na lastni koži zlasti mi Slovenci. Znano pa je, da je bil pruski germanizacijski način še mnogokrat hušji od avstrijskega. Pritisk na Lužičane je bil stalno večji in močnejši tako da bi redki voditelji lužickih Srbov zaman gradili obrambne jezove v obliki raznih brošur, predavanj itd. Nemški denar, razna društva, osebilo gospodarsko se podjarmila pozicijo za pozicijo vse do svetovne vojne, ko je imela Nemčija polno posla z vojskovanjem. In vojaški polom Germanije je tudi lužickim Srbam odprl oči ter jih utrdil v veri — da tudi Nemčija ni nepremagljiva. Prišlo se je novo življenje med narodom v Ljubljani, da je mirovna konferenca v Parizu prisodila Lužičane še nadalje Nemčiji — vendar predvojna, ohola vsega močnejša Germanija to ni bila več.

Ze delj časa so prišli srbski voditelji do spoznanja, da manjka organizacije, ki bi zlasti mladino koncentrirala v narodnem krogu. Mnogokrat se pred vojno so nekako z zavdanjem gledali na svoje sosede, Čehe z njihovo krasno uspešnostjo sokolske narodne organizacije. — Poskušali so z ustanovitvijo slične organizacije — ali zaman. Pred vojno ni šlo.

Po vojni je prišlo v Prago nekaj lužickosrbskih študentov na univerzo, med njimi tudi Herman Sleca. Njihovim prijateljem se je posrečilo, da so jih pripravili do obli-

vanja telovadbe v »Sokolu Pražském«. Na Hermana Slecce je napravila Tyrševa ideja silno globok utjek. Prišel je pošiljati iz Prage v »Serbske Nowine«, izhajajoče v Budyšinu (Bantzen) članke o Sokolstvu, o Tyršu, o organizaciji ter je končno pozival vso lužicko javnost, naj se oklene sokolske misli, ki je baš njegovemu malemu, zaslužnemu narodu tako silno potrebna, da zopet obnovi ohladelo navdušenje, da znova zbudi željo po lastnem nacionalnem življenju. Leta 1920., ko se je v Pragi vršil VII. vsesokolski zlet, je pripeljal Herman Sleca z redaktjem »Serbskih Nowin« Skalo deputacijo 14 lužickih Srbov, da vidijo na licu mesta silo in lepoto sokolske misli. Uspeh vpliva sokolskega zleta ni izostal. Se isto leto je bilo osnovano dne 9. novembra v Budyšinu prvo lužickosrbsko sokolsko društvo. Vodilne osebe bile so celemu pokretu razen Slecce redaktor Marko Smoler in Jan Skala. Mlado društvo je nalezelo seveda takoj na odočen energičen odpor pri nemških krogih — kar je samoočebito razumljivo — vendar tudi vsi srbski krogi niso bili novi formaciji absolutno naklonjeni. Vendar se je posrečilo društvu, da je pričelo z rednim sokolskim delovanjem. Vpliv se je pokazal že po pretekli nekaj mesecev. Lužickosrbska mladina, ki je le nerada zahajala v razna nemška turnerska društva, je pričela razumevati pomen novega društva. Telovadnica je bila polna in društvo je že v prvem letu obstanka toliko napredovalo, da se je ne le konsolidiralo in ukoreninilo samo v Budyšinu, temveč je pričelo tudi že s propagandnim delom v okolici Budyšina, glavnega mesta Lužice. Ze 1. 1921. se je osnovalo drugo lužicko društvo v Bukach in kasneje v Malešicah tretje društvo. Početkom v 1. 1920 do 1922 je silno oviralo vsaki večji razmah pomanjkanje orodja in vadiateljev, toda navdušeni voditelji niso odnehal. Zainteresirali so sosedne Čehoslovake za lužicko srbsko stvar in najprej je poselilo draždansko češko sokolsko društvo Budyšin, 1. 1922. pa tudi mladoboleslavsko društvo, ki je priredilo vrlo dobro uspešno javno vežbo. Brat dr. Herman Sleca, ki je medtem izvršil v Pragi svojo študijo, je navezal prve stike 1. 1922. tudi z jugoslovenskim Sokolstvom ob priliki svojega poseta I. jugosl. vsesokolskega zleta v Ljubljani 1922. leta.

V 1922. letu je pognalo Sokolstvo trdne korenine v srbski Lužici, ki so se počele tem bolj, ko se je sokolskemu delu pridružil tudi katoliški del naroda (okrog 20.000) ter je ravno iz teh vrst izšel starosta lužickosrbskega sokolskega Saveza Mihael Nawka. Leta 1922. je namreč organiziranih bilo že pet sokolskih društev — izkazala se je nujna

potreba po širši organizaciji. Važno je tudi 1923. leto, ko se je zveza že tako okrepila, da so je priredili ob priliki sestanka vseh narodnih lužickih društev v Kwačicah dne 21. septembra I. lužicki sokolski zlet; na njem so nastopili 104 telovadci, 113 telovadk in 20 dijakov. »Zvezak lužickosrbskega Sokolstva« je pa še isto leto pričel ustanovljati mladinske odseke in močnejša društva so pričela že tudi z telovadbo naraščajo in deca. — Prihodnje leto je pričelo izhajati kot priloga »Serbskih Nowin« mesečno enkrat glasilo »Sokolske Ksivce«, zlet 1925. v Kulowu in 1926. v Bukach pa so organizatorno mnogo pripomogli k daljnjemu razvoju sokolske stvari. Letos je obiskalo nad 250 lužickih Sokolov sijajni VIII. praški vsesokolski zlet, ki je napravil nanje ogromen vtisk.

Danes šteje »Zvezak lužickosrbskega Sokolstva« že 18 društev z lepim številom članstva, naraščajo in deca vkljub ogromnemu odporu vsega nemškega vladnega in nacionalnega aparata. Tekom svojega kratkega obstoja si je privzgojil že nekoliko dobrih in požrtvovalnih preinjakov in upravnih delavcev. Vsemu delovanju pa je na čelu neumorni tajnik dr. Herman Sleca, ki se je zavzel za sokolsko stvar na Lužici z vso svojo energijo in sposobnostjo. Po prvotnih borbah za obstanek stopa najmlajša sokolska organizacija smoteno od uspeha do uspeha — podpirana od svojega naroda, od češkoslovaškega in poljskega Sokolstva; pričakovati je, da vstopi v najkrajšem času tudi formalno v zvezo »Slovaško Sokolstvo«.

Jugoslovenski sokolski savez je izdal v korist svojih omejenih in manjšinskih društev »Manjšinski kolek«, ki je dobrih zadnja glavna skupščina. Posamezni kolek velja 50 para ter se ga naroča v savezni pisarnici. Društva imajo primeren popust. Dolžnost Sokolov je, da čimbolj uporabljajo manjšinski kolek kot zalopno sredstvo, kot nalepko v pismih in kjerkoli. Korist od tega bodo imela naša preprota manjšinska društva. Ne po besedah — po dejanjih se bo sodilo!

Mnoga sokolska društva še do danes vkljub urgencam niso vrnila poročil o delovanju, ki jih nujno potrebuje uredništvo sokolskega koledarja, kar samo otežkoča delo pri sestavi statistike. Storite tedaj nemudoma svojo dolžnost.

Jesenske prireditve. Pred nekaj leti je priredila ljubljanska sokolska župa veliko število hojo iz četero najoddaljenjših krajev župnega območja v Ljubljano. Takrat je sodelovalo nad 500 oseb pri tej prireditvi, tako da so vsa društva bila nekako primorana, da napravijo manjše zlete na ta dan. — Letos se ni spomnili napraviti niti župni pešizlet niti jesenske štafete. Take prireditve malo stanejo, so pa izdatne in prijetne vežbe, ki se jih starejše članstvo zelo rado udeležuje. V jeseni, ko ni več čas za javne nastope in ko članstvo le nerado zapušta letna vežbišča, slični pohod, teki itd. dobro vplivajo. Na delo tedaj, še je čas!

II. delavska telovadna Olimpijada se vrši 1. 1927. v Pragi na telovadišču, ki je služilo tudi VIII. vsesokolskemu zletu. Vendar pa bo monija od sokolskega zleta; zgradili bodo nove tribune in stadijone, kjer je bil sokolski stadion za vsesokolski zlet preogromen in predrag za olimpijado. Olimpijade se udeležijo socialnodemokratsko delavstvo cele Evrope po večjih deputacijah.

Češkoslovaška država prireja vsakoletne posebne državne telovadne tečaje. I. 1925. je bilo po celi republiki prirejeno 12 tečajev z skupno udeležbo 558 slušateljev. Od teh je delovalo v Sokolstvu 270, v Orlovstvu 22, v delavskih telovadnih Enotah 19; Turnirjev je bilo 9, Makabi 1. Ritmični tečaji so se vršili peteri za ženske z skupno udeležbo 298 slušateljic in to iz Sokolstva 156, iz Orlovstva 34, iz ostalih večjih organizacij pa 15. — Za učiteljevo se je vršilo razen teh tečajev še 54 telovadnih kursov v skupnem obsegu 5046 slušateljev. — Te številke govorijo jasno, kako globoko je prodrla misel moderne telesne vzgoje vse oficijelne kroge na Češkoslovaškem. Pri nas v Jugoslaviji pa do danes vkljub vsem prizadevanjem zlasti Sokolstva in združenja telovadnih učiteljev ne pridemo preko skromnih početkov.

»Sokolski vjesnik« sgrebško župe štev. 8. in 9. prinosa o problem praškem zletu nekaj zanimivih člankov. Na uvodnem mestu opozarja urednik br. Ante Brozović na veliki vpliv zleta na naše članstvo in mu s tem v zvezi priporoča še sedaj čim vestnejše pripravo za II. jugoslovensko sokolsko Olimpijado. Dušan Bogunović je izluščil v svojem kritičnem spisu o zletu marsikatero dobro zrno, četudi se v gotovih vidljivih njegovimi izjavami vsako ne bo strinjal. — Zelo zanimiva so izvajanja br. dr. Plešića glede vmešavanja cerkvenih krogov v poljske sokolske zadeve ob priliki vsesokolskega zleta v Pragi. Nato sledi kronološki članek o zletu in končno razmišljanja br. Pere Lazarevića o vplivu zleta na sokolske nasprotnike

danes čitatelj za take reči posebno ne zanima. Toda ker se prav sedaj zopet okoli meče beseda o »balkancih« in »er sem si sam Slovence predstavljaj kot napol civiliziran hribovski narod ter sem bil presenečen, ko sem našel marljivo in omikano ljudstvo, navajam tudi take podrobnosti.«

Dalje poroča o ljubljanskih, goriških in tržaških tiskarnah in novinah. »Za poldrug milijon Slovencev se tiska vsak dan po 110.000 velikih novin!« Nato govori še o 82.000 udih Mohorjeve družbe, ki izdaja vsako leto po petero knjig. o ljubljanskih literarnih, social. političnih in strokovnih mesečnikih in tednikih ter piše:

»Vrhu tega vsega pa čitajo ljudje še hrvatske in srbske ter intelektualci tudi češke novine in knjige! Po vseh kavarinah, kamorkoli prideš, sede za novinami in zborniki, in ti čutiš, da je narodno življenje izredno, izredno močno, da jih priganja stremljenje, dvigniti se nad kritično osvraženo Italijane k neverjetnim duševnim naporom.

Pa je res čudovito, da vidiš le za novinami in knjigami sedeti eno ljudi, o katerih si pričakoval, da si love samo — bolhe!

Tako piše nizozemski pisatelj o Slovincih in o Ljubljani. Njegove besede sem navajal doslovno. Žel bi, da bi jih čitali zlasti v Berlinu, na Dunaju in v Rimu!

Fr. G.

Radio potrebščine

v največji izbiri ima stalno v zalogi
FRANC BAR, Ljubljana
Cankarjevo nabrežje 5. Telef. 407.

»Niti v Sloveniji, niti na Hrvaškem nsem videi niti ene bolhe!«

»Še nikoli nisem občutil močnejše, kako nevarno in sleparsko je obrekovanje naroda. Leta in leta obrekujejo Nemci in Italijani uprav sistematično Jugoslovane kot balkance, da bi opravičili svoje lastne nasilnosti. In ako slišiš in čitaš leto za leto vedno isto psovanje polbarbarskih balkancev, moraš končno verjeti. Ko pa se sestaneš s temi balkanci, onemiš od strmenja. Zakaj ti balkanci stoje na isti, če ne še na višji stopni civilizacije, kakor njih klevetniki.«

»Italijani n. pr. gotovo želé, da bi bil njih narod tako razvit, kakor je slovenski. Med Slovence po analifabeti velika izjema, dasi niso Avstrijci ničesar stariji za njih šole in so bili Slovenci prisiljeni, da so plačevali ves pouk iz lastnih sredstev. Slovenci delajo zelo izomikan vtisk, in vse, kar smo videli v Ljubljani, nas potrjuje v sodbi, da stoje Slovenci na višini nemško-avstrijske kulture, le z mnogo močnejšim nacionalizmom in mladostnim navdušenjem.«

Glede Trsta in okolice piše Nijpels: »Od povsem nevtralnih prebivalcev v Trstu sem slišal, da bi se v poštenem plebiscitu gotovo 80 odstotkov, ako ne 90 odstotkov prebivalcev Italijani v izreklo za internacionalizacijo mesta in proti priključitvi Italiji! Zakaj tam domači trgovci (ne importirani in neusmiljeno kričavi elementi) so polni strahu,

ko se spominjajo besed ministra Luzzattija, ki jih je govoril 1. 1917 v Benetkah: »Mi moramo v Benetkah koncentrirati vso trgovino, in nam ni nič mar, ako začne po glavnem trgu v Trstu rasti trava!«

»In že pred 30 leti je zapisal minister Sonnino: Trst je najboljša luka za avstrijsko trgovino. Prebivalstvo Trsta je tako mešano, kakor so mešane, vse pokrajine na naši vzhodni meji. Vendarie misliti, da so naše aspiracije po Trstu upravičene, bi se reklo, narodnostni princip hudo pretiravati!«

»Slovenci v Gorici, v Idriji, v Ljubljani in po vsi ti deželi s poldrugim milijonom duš so ljudje, ki so najmanj prav tako visoko in marsikje še »nogo višje civilizirani in razviti kakor Italijani, ki jih psujejo kot balkance ter jim odrekajo vse pravice celo tam, kjer so Slovenci v večini.

»Ljubljana je mestce s 60.000 prebivalci sredi krasnega obroča Alp. Sredi mesta, obdanega od dveh rokavov reke, stoji na visokem hribu stara trdnjava. Vse skupaj spominja na Granado. Velike moderne ceste so zgrajene, žal, v slogu mednarodnih razstav, toda vse je noblesno in prostorno.

Nijpels poroča nato o glavnih ljubljanskih poslopih (vlade, Narodnega doma, gledališča, muzeja i. dr.) z navdušenjem ter piše:

»Prav dobro se zavedam, da se dan-